

NP-TELJES PROBLÉMÁK SZÁMOKRA

RÉSZLETÖSSZEG probléma:

- Adott: $a_1, \dots, a_n$ pozitív egészek és egy K szám
- Kérdés: Kiválasztható-e az a_i -k közül néhány úgy, hogy összegük K legyen?

Állítás: A RÉSZLETÖSSZEG probléma NP-teljes

Az NP-beliség világos, az NP-nehézséget a 3SAT-ról való visszavezetéssel igazoljuk

- Legyen $\varphi = c_1 \wedge \dots \wedge c_n$ egy 3CNF, $c_i = \ell_{i,1} \vee \ell_{i,2} \vee \ell_{i,3}$, a φ -beli változók: $x_1, \dots, x_m$

► Ebből elkészítjük a RÉSZLETÖSSZEG probléma egy példányát, melyben $n + m$ -jegyű (!) számok szerepelnek.

► x_i -ből a t_i és f_i számok készülnek:

- ▷ t_i és f_i első m jegye csupa 0, kivéve az i . jegyet, ami 1-es;
- ▷ t_i utolsó n jegye közül az $m + k$. akkor 1-es, ha c_k -ban szerepel x_i , egyébként 0;
- ▷ f_i utolsó n jegye közül az $m + k$. akkor 1-es, ha c_k -ban szerepel $\neg x_i$, egyébként 0.

► Továbbá, $a_i = b_i = 0^{m+i-1}10^{n-i}$, minden $i = 1, \dots, n$ esetén

► Az eredmény: a $\{f_i, t_i : 1 \leq i \leq m\} \cup \{a_i, b_i : 1 \leq i \leq n\}$ halmaz és a $K = 11 \dots 133 \dots 3$ célszám (m darab 1-es, majd n darab 3-as).

RÉSZLETÖSSZEG NP-TELJES

Példa

Ha $\varphi = (x_1 \vee \neg x_2 \vee x_3) \vee (x_1 \vee \neg x_2 \vee x_4) \vee (\neg x_1 \vee x_2 \vee \neg x_4)$:

$t_1 = 1000110$	▶ t_1 és f_1 közül pontosan az egyiket kell válasszuk (K első jegye miatt);
$f_1 = 1000001$	▶ általában t_i és f_i közül is pontosan az egyiket – t_i választása feleljen meg az $x_i = 1$, f_i választása az $x_i = 0$ értékadásnak;
$t_2 = 0100001$	
$f_2 = 0100110$	
$t_3 = 0010100$	▶ ezzel az $m + j$. jegyek mindegyike 0, 1, 2 vagy 3 lesz $j = 1, \dots, n$ -re, annak függvényében, hogy c_j -ben 0, 1, 2 vagy 3 literál vált igazzá;
$f_3 = 0010000$	
$t_4 = 0001010$	
$f_4 = 0001001$	▶ ha az $m + j$. jegy 3, akkor jó, ha 2, akkor válasszuk ki még mondjuk a_j -t, ha 1, akkor a_j -t és b_j -t is, ha 0, akkor nem tudjuk ezen a jegyen elérni a célszámot
$a_1 = b_1 = 0000100$	
$a_2 = b_2 = 0000010$	
$a_3 = b_3 = 0000001$	
$K = 1111333$	

NP-TELJES PROBLÉMÁK SZÁMOKRA

HÁTIZSÁK probléma:

- Adott: N elem mindegyikének w_i súlya és c_i értéke, valamint W és C
- Kérdés: Kiválasztható-e ismétlés nélkül néhány elem úgy, hogy összértékük $\geq C$ és összsúlyuk $\leq W$?

Állítás: A HÁTIZSÁK probléma **NP-teljes**. Az NP-beliség világos, és nehéz, mert a RÉSZLETÖSSZEG általánosítása

- **Ötlet:** A RÉSZLETÖSSZEG problémában az a_i értékekből rendre készítsünk egy tárgyat $w_i = c_i = a_i$ súllyal és értékkel, továbbá legyen $C = W = K$, a célszám

Algoritmus a HÁTIZSÁK megoldására (az optimalizálási verzióra):

A következő rekurzív összefüggéssel számítható $T[i, w]$, ami a legfeljebb az első i tárgy felhasználásával egy w kapacitású hátizsákkal elérhető maximális haszon:

$$T[i, w] = \begin{cases} 0 & \text{ha } i = 0 \\ T[i - 1, w] & i > 0, w < w_i \\ \max\{T[i - 1, w], c_i + T[i - 1, w - w_i]\} & i > 0, w \geq w_i \end{cases}$$

Ez ad egy $\mathcal{O}(N \cdot W)$ időigényű algoritmust, ami **nem** polinom, mert az input mérete $n = N(\log w_i + \log c_i) + \log W$.

dinamikus programozás

HÁTIZSÁK PROBLÉMA

Felfoghatjuk úgy is, hogy az algoritmusunk akkor polinomidejű, ha az inputban a súlyokat **unárisan reprezentáljuk**, vagy ha a súlyok a tárgyak számának egy polinomjával korlátozhatóak. Ez vezet el az algoritmikus bonyolultságelméletben a **pszeudopolinomialitás fogalmához**:

Legyen A egy probléma.

Egy A -t eldöntő algoritmus **pszeudopolinomiális**, ha tetszőleges $(a_1, \dots, a_m)$ inputon a futásideje $\mathcal{O}\left(\left(\sum_{1 \leq i \leq m} a_i\right)^k\right)$, valamely konstans k -ra.

Emlékezzünk vissza: az input **mérete** $\sum_{1 \leq i \leq m} \log a_i$ volt!
tehát nem az input **méretéhez képest**, hanem az input **értékéhez képest** kell polinom legyen.

Ha egy **NP**-teljes probléma eldönthető pszeudopolinomiális algoritmussal, úgy **gyengén NP-teljesnek**, ha pedig unáris változata is **NP**-teljes, akkor **erősen NP-teljesnek** nevezzük.

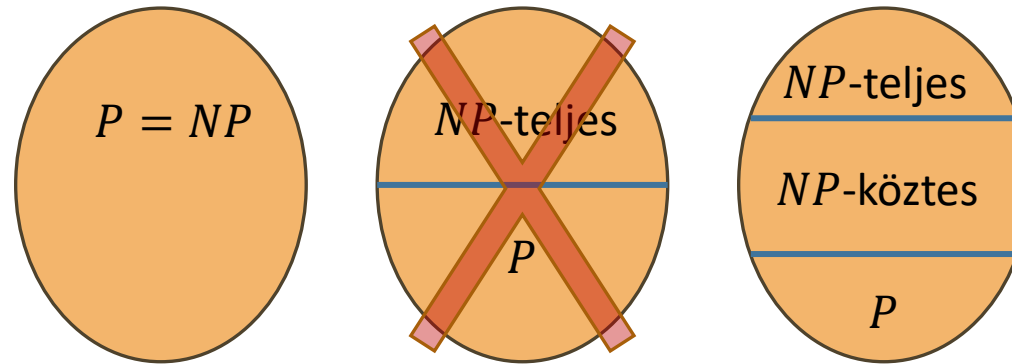
Unáris változat: amikor a számok unárisan jönnek be az inputra, pl a 4-et 1111 ábrázolja

Ha egy erősen **NP**-teljes problémára van pszeudopolinomiális algoritmus, akkor **P = NP**.

hiszen unáris számábrázolásnál a polinomiális algoritmus ugyanaz, mint a pszeudopolinomiális: méret=érték

A P és NP osztályok lehetséges viszonyai

Ha $P \neq NP$, akkor van olyan $L \in NP$, hogy $L \notin P$ és L nem NP -teljes (azaz L ún. **NP -köztes**)

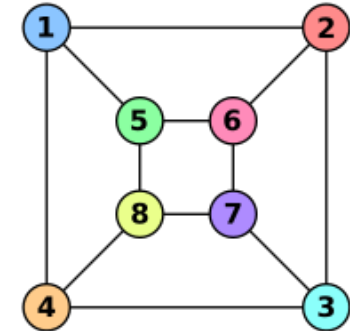
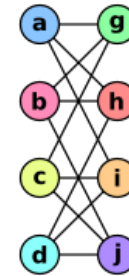
Mivel feltehetően $P \subsetneq NP$, valószínűleg van olyan probléma, ami nem oldható meg hatékonyan, de nem is a „legnehezebben megoldható” NP -beli problémák közé tartozik

Potenciális NP-köztes problémák

GRÁF IZOMORFIZMUS probléma:

- Adottak G_1 és G_2 irányítatlan gráfok
- Kérdés: Izomorfak-e?

Példa izomorf gráfokra (forrás: Wikipédia)

FAKTORIZÁLÁS-E probléma:

- Adottak $N, K > 0$ egészek
- Kérdés: Van-e N -nek K -nál kisebb prímosztója?

- Ezek a problémák NP-beliek, de egyikről sem ismert, hogy P-beli vagy NP-nehéz lenne
- Az a sejtés, hogy **NP-köztesek**

Az NP és coNP osztályok

Ha $\mathbb{C}$ problémák egy osztálya, akkor $\text{co}\mathbb{C} := \{\bar{L} \mid L \in \mathbb{C}\}$ (itt $\bar{L}$ az a probléma melynek egy w bemenete pontosan akkor pozitív bemenete $\bar{L}$ -nek, ha w negatív bemenete L -nek)

coNP-teljes problémák:

- $\text{KIELÉGÍTHETETLENSÉG} = \overline{\text{ÁLT-SAT}}$
  - Adott egy φ ítéletkalkulusbeli formula
  - Kérdés: **kielégíthetetlen-e** φ ?
- $\overline{\text{HAMILTON-ÚT}}$
  - Adott egy G irányított gráf és s, t csúcsai
  - Kérdés: igaz-e, hogy **nincs Hamilton-út** s -ből t -be?

coNP tartalmazza a polinomidőben cáfolható problémákat

Az NP és coNP osztályok

Legyen $\mathbb{C}$ problémák egy osztálya. $\mathbb{C}$ **zárt a polinom idejű visszavezetésre nézve**, ha tetszőleges $L_2 \in \mathbb{C}$ és L_1 problémák esetén, $L_1 \leq_p L_2$ -ből következik, hogy $L_1 \in \mathbb{C}$

Korábbi tételünk alapján P és NP zártak a polinom idejű visszavezetésre nézve

Ha $\mathbb{C}$ zárt a polinom idejű visszavezetésre nézve, akkor $\text{co}\mathbb{C}$ is zárt

- Legyen $L_2 \in \text{co}\mathbb{C}$ és $L_1 \leq_p L_2$
- Akkor $\overline{L_2} \in \mathbb{C}$ és $\overline{L_1} \leq_p \overline{L_2}$ (mert $\text{coco}\mathbb{C} = \mathbb{C}$)
- Amiből $\overline{L_1} \in \mathbb{C}$ (mert $\mathbb{C}$ zárt)
- És így $L_1 \in \text{co}\mathbb{C}$ (mert $\overline{L_1}$ komplementere az L_1)

Következmény: coNP is zárt a polinom idejű visszavezetésre nézve

Az NP és coNP osztályok

Egy L nyelv akkor és csak akkor $\mathbb{C}$ -teljes, ha $\bar{L}$ co $\mathbb{C}$ -teljes

- Elég az egyik irányt belátni: tegyük fel, hogy L $\mathbb{C}$ -teljes
- Akkor minden $\mathbb{C}$ -beli visszavezethető rá polinom időben
- Akkor minden co $\mathbb{C}$ -beli visszavezethető $\bar{L}$ -re polinom időben, azaz $\bar{L}$ co $\mathbb{C}$ -teljes

Következmény:

KIELÉGÍTHETETLENSÉG, ÉRVÉNYESSÉG = $\{\langle \varphi \rangle \mid \varphi \text{ érvényes zérusrendű formula}\}$ és

HAMILTON-ÚT **coNP-teljesek**

- Triviálisan $\text{KIELÉGÍTHETETLENSÉG} \leq_p \text{ÉRVÉNYESSÉG}$

- Az a sejtés, hogy $\text{NP} \neq \text{coNP}$
- Viszont ha egy coNP-teljes problémáról kiderül, hogy NP-beli vagy egy NP-teljesről az, hogy coNP-beli, akkor $\text{NP} = \text{coNP}$
  - Azért, mert mindkét osztály zárt a polinom idejű visszavezetésre nézve

Tárbonyolultság

A **tárbonyolultság** vizsgálatához ún. **off-line Turing-gépeket** használunk:

- A bemenetet csak olvassa
- A kimenetet csak írja
- A felhasznált tárba csak a munkaszalagokon felhasznált cellák száma számít bele

- Off-line Turing-gépek használatával **szublineáris tárbonyolultságnak** is van értelme
- A tár újra felhasználható

Tárkonyolultság

PSPACE-szel jelöljük a

- **polinom tárral**
- **determinisztikus** Turing-géppel eldönthető problémák osztályát

NPSPACE-szel jelöljük a

- **polinom tárral**
- **nemdeterminisztikus** Turing-géppel eldönthető problémák osztályát

Triviálisan: $PSPACE \subseteq NPSPACE$ és $NP \subseteq NPSPACE$

Később látni fogjuk, hogy $PSPACE = NPSPACE$ és az a **sejtés**, hogy $NP \subset PSPACE$

Savitch tétele

Savitch tétele: Ha $f(n) \geq \log n$ és az L probléma eldönthető $f(n)$ tárbonyolultságú nemdeterminisztikus Turing-géppel, akkor L eldönthető $f^2(n)$ tárbonyolultságú (determinisztikus) Turing-géppel

Bizonyítás

Először definiálunk egy speciális **elérhetőségi problémát** gráfokban:

Legyen $G = (V, E)$ egy irányított gráf, $n = |V|$, $1 \leq i \leq n$, $u, v \in V$, és tekintsük a következő Boole-függvényt:

$\text{MAXELÉR}(G, u, v, i) = \text{igaz} \Leftrightarrow G\text{-ben van legfeljebb } i \text{ hosszú út } u\text{-ból } v\text{-be}$

- $\text{MAXELÉR}(G, u, v, i)$ kiszámítható egy $O(\log^2 n)$ **tárigényű** N (determinisztikus) Turing-géppel:
- $\text{MAXELÉR}(G, u, v, i) = \text{igaz} \Leftrightarrow$ ha $i = 1$ és $u = v$ vagy $(u, v) \in E$ VAGY $i > 1$ és

$$\exists w \in V: \text{MAXELÉR}\left(G, u, w, \left\lfloor \frac{i}{2} \right\rfloor\right) = \text{igaz} \wedge \text{MAXELÉR}\left(G, w, v, \left\lfloor \frac{i}{2} \right\rfloor\right) = \text{igaz}$$

- A számításhoz N -nek legfeljebb $\log n$ **mélységű rekurziót** kell alkalmaznia, és a rekurzió minden szintjén $O(\log n)$ **méretű adatot** kell eltárolnia
- Tehát N tárigénye $O(\log^2 n)$

Egy u -ból v -be tartó út hossza az úton szereplő élek száma

Savitch tétele

Bizonyítás (folyt.)

Ezek után a tétel bizonyítása:

- Legyen M egy $f(n)$ tárigényű nemdeterminisztikus Turing-gép és w az M egy n hosszú bemenete
- Ekkor az M konfigurációs gráfjának a mérete w -n $2^{df(n)}$ egy alkalmas d konstansra
- Jelöljük ezt a gráfot G_M -mel
- G_M -ben kell keresni egy legfeljebb $2^{d \cdot f(n)}$ hosszú utat a $c_{kezdő}$ kezdő és a $c_{elfogadó}$ elfogadó konfiguráció között
- Azaz az N Turing-géppel ki kell számolni az $\text{MAXELÉR}(G_M, c_{kezdő}, c_{elfogadó}, 2^{d \cdot f(n)})$ értékét
- Láttuk, hogy ez kiszámolható $O\left((\log 2^{d \cdot f(n)})^2\right) = O(f^2(n))$ tárigénnyel

M konfigurációs gráfja w -n:

- A csúcsai M lehetséges konfigurációi w -n
- A gráfban egy C_1 csúcsból pontosan akkor vezet egy C_2 csúcsba él ha $C_1 \Rightarrow C_2$

Következmény: PSPACE = NPSPACE

PSPACE-teljes problémák

QBF:

QBF mint quantified Boolean formula

Adott egy φ prenex alakú zárt Boole formula

Kérdés: Igaz-e φ ?

$\exists X \forall Y \exists Z ((X \vee Y) \wedge (Y \vee Z) \wedge (\neg Y \vee \neg Z))$ igaz

$\exists X \forall Y ((X \vee Y) \wedge (\neg X \vee \neg Y))$ nem igaz

- Szokás a QBF-nek egy **megszorított változatát tekinteni**: φ -ben a kvantorok alternálnak, az első és utolsó kvantor pedig $\exists$
- Ilyen bemenetekre a QBF felfogható kétszemélyes játékként:
  - Az első játékos választja a páratlan változók értékét, és célja a formula igazzá tétele
  - a második választja a páros változókét, és célja a form φ **pontosan akkor igaz, ha az első játékosnak van nyerő stratégiája** ula hamissá tétele
- Ilyenkor ebben a játékban

QBF PSPACE-teljes (a kétszemélyes játék változata is)

QBF PSPACE-teljes

Bizonyítás

Csak azt mutatjuk meg, hogy $QBF \in PSPACE$

- Az alábbi A algoritmus QBF-et dönti el:
  - Egy φ QBF bemenetre
    - Ha φ -ben nincs kvantor, akkor **értékeljük ki**: ha φ igaz, akkor a kimenetre: *igen*, egyébként a kimenetre: *nem*
    - Ha $\varphi = \exists X\psi$, akkor **rekurzívan hívjuk meg A -t ψ -re** $X = igaz$ és $X = hamis$ értékekkel is; Ha **valamelyik** esetben *igen* a kimenet, akkor a kimenetre: *igen*, egyébként a kimenetre: *nem*
    - Ha $\varphi = \forall X\psi$, akkor **rekurzívan hívjuk meg A -t ψ -re** $X = igaz$ és $X = hamis$ értékekkel is; Ha **mindkét** esetben *igen* a kimenet, akkor a kimenetre: *igen*, egyébként a kimenetre: *nem*
  - A tárigénye:
    - A rekurzió **mélysége**: változók száma
    - **Egy szinten tárolandó adat**: egy változó igazságértékei
    - Az **összes tárigény lineáris** φ változóinak számában

FÖLDRAJZI JÁTÉK PSPACE-teljes

FÖLDRAJZI JÁTÉK (FJ)

- Adott egy $G = (V, E)$ irányított gráf és $p \in V$
- Kérdés: Van-e nyerő stratégiája a kezdő játékosnak az alábbi játékban:
  - Két játékos felváltva jelöli meg p -ből kiindulva G csúcsait úgy, hogy a következő játékos mindig csak egy a legutoljára megjelölt csúcsból elérhető még meg nem jelölt csúcsot választhat
  - Az veszít aki nem tud újabb csúcsot megjelölni

FJ PSPACE-teljes

Bizonyítás

FJ $\in$ PSPACE

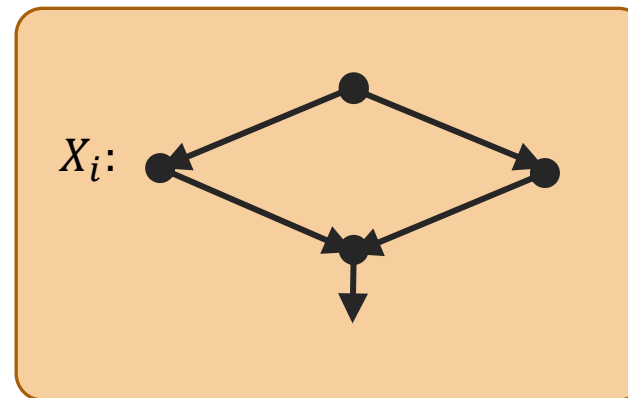
- Hasonlóan látható be, mint QBF esetében

FÖLDRAJZI JÁTÉK PSPACE-teljes

Bizonyítás (folyt.)

FJ PSPACE-nehéz:

- Polinom időben visszavezetjük rá QBF-et
- Legyen
  - $\varphi = \exists X_1 \forall X_2 \dots \forall X_{k-1} \exists X_k \psi$, ahol $\psi = c_1 \wedge \dots \wedge c_m$
- (QBF ilyen alakú bemenetekre megszorítva is PSPACE-teljes)
- Konstruáljuk meg G_φ -t a következőképpen
  - Minden X_i -hez elkészítünk egy részgráfot:

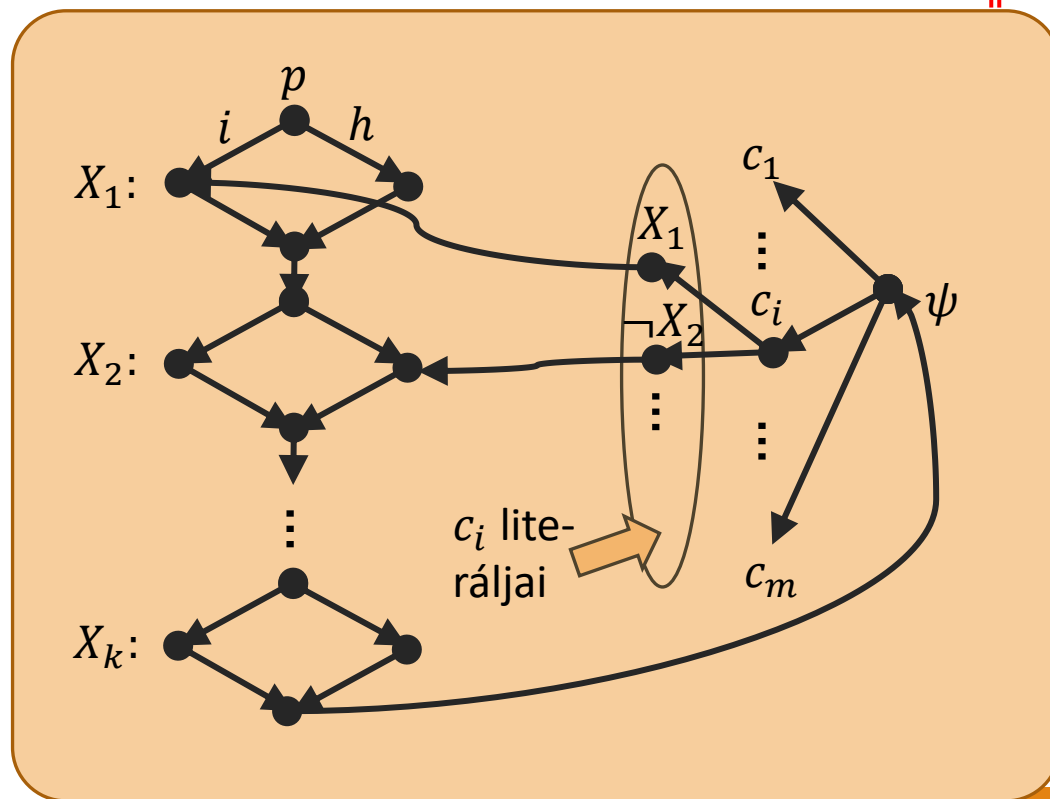

FÖLDRAJZI JÁTÉK PSPACE-teljes

Bizonyítás (folyt.)

Legyen G_φ az ábrán látható gráf

- A konstrukció polinom időben elvégezhető és választartó: belátható, hogy φ igaz $\Leftrightarrow G_\varphi$ -ben van nyerő stratégiája a kezdő játékosnak
- játékosoknak csak követniük kell a másik játékban való nyerő stratégiájukat (ha van):
- X_i igazzá tételének az felel meg, hogy a gráf megfelelő rombuszában balra kell menni, a hamissá tételének meg az, hogy jobbra
- Mindig az egyes választja az utolsó változó értékét illetve ennek megfelelően az utolsó rombusz bal vagy jobb oldali csúcsát
- Ezért az egyes választja a ψ -t, majd a kettes választ egy olyan csúcsot (klózt), amit reményei szerint sikerült hamissá tennie
- Ha egyesnek van nyerő stratégiája, akkor mindig tud választani egy olyan literált, amit a kettes által választott klózban is sikerült igazzá tennie
- Ekkor kettes nem tud olyan csúcsot választani, ami még nem volt választva ...

Az L és NL osztályok

L: **determinisztikus** Turing-géppel **logaritmikus tárral** megoldható problémák osztálya

NL : **nemdeterminisztikus** Turing-géppel **logaritmikus tárral** megoldható problémák osztálya

Triviálisan $L \subseteq NL$, de az a **sejtés**, hogy a tartalmazás **valódi**

- Egy K_1 nyelv **logaritmikus tárral visszavezethető** egy K_2 nyelvre (jele: $K_1 \leq_l K_2$), ha a $K_1 \leq K_2$ visszavezetés kiszámítható **logaritmikus táras** determinisztikus (off-line) Turing-géppel
- Egy K nyelv **NL-nehéz** (a log. táras visszavezetésre nézve), ha minden $K' \in NL$ nyelvre, $K' \leq_l K$
- Az K nyelv **NL-teljes**, ha K NL-nehéz és $K \in NL$ is teljesül

L zárt a logaritmikus tárral való visszavezetésre

Következmény: Ha egy K nyelv NL-teljes és $K \in L$, akkor $L = NL$

Az L és NL osztályok

Az **ELÉR** probléma: Adott $G = (V, E)$ irányított gráf és $s, t \in V$

Kérdés: Van-e G -ben út s -ből t -be?

ELÉR NL-teljes

Bizonyítás

ELÉR $\in$ NL

- Legyen M egy nemdeterminisztikus Turing-gép ami adott $G = (V, E)$ gráfra és $s, t \in V$ csúcsokra a következőt teszi:
  - Ráírja s -t a második szalagra
  - Ráírja a 0-t a harmadik szalagra
  - Amíg a harmadik szalagon $|V|$ -nél kisebb szám van
    - Legyen u a második szalagon lévő csúcs
    - Nemdeterminisztikusan felír u helyére egy u -ból elérhető v csúcsot a második szalagra
    - Ha $v = t$, akkor elfogadja a bemenetet, egyébként növeli a harmadik szalagon lévő számot binárisan eggyel
  - Elutasítja a bemenetet
- Belátható, hogy M $O(\log |V|)$ tárral eldönti, hogy van-e út s -ből t -be

Az L és NL osztályok

Bizonyítás (folyt.)

ELÉR NL-nehez

- Legyen K egy NL-beli nyelv; megmutatjuk, hogy $K \leq_l \text{ELÉR}$
  - Legyen M egy K -t eldöntő $O(\log n)$ táras nemdeterminisztikus Turing-gép és legyen u az M egy n hosszú bemenete
  - Akkor M egy konfigurációja $c \cdot \log n$ méretű valamely alkalmas c konstansra
  - Legyen G az M konfigurációs gráfja az u -n
  - Legyen s és t rendre az M kezdő- és elfogadó konfigurációja az u -n
- Ekkor $u \in L(M) \Leftrightarrow G$ -ben van út s -ből t -be, tehát G megkonstruálása nem más, mint K visszavezetése ELÉR-re
- Ez a visszavezetés **logaritmikus tárral** kiszámítható
  - **Lexikografikusan** soroljuk fel az összes $c \cdot \log n$ hosszú szót
    - teszteljük, hogy ez legális konfigurációja-e M -nek, ha igen, akkor a **kimenetre írjuk**, mint a G egy csúcsát
    - Az élek (konfiguráció párok) hasonlóképpen felsorolhatók, tesztelhetők és a kimenetre írhatók

Az L és NL osztályok

Következmények:

- Ha $ELÉR \in L$, akkor $L = NL$
- $ELÉR$ eldönthető $O(\log^2 n)$ tárral determinisztikusan
- $NL \subseteq P$

Korábban kimondtuk, hogy ha egy NL-teljes problémáról kiderül, hogy L-beli, akkor $L = NL$

$ELÉR \in NL$ azt jelenti, hogy $ELÉR$ eldönthető $O(\log n)$ tárral nemdeterminisztikusan; alkalmazzuk Savitch tételét!

Bizonyítás (vázlat)

- Legyen $K \in NL$ és M egy K -t felismerő **logaritmikus táras** Turing-gép
- Legyen w az M egy n -hosszú bemenete
- M konfigurációs gráfja a w -n **polinom méretű**, polinom időben megkonstruálható, és
- ebben a gráfban kell keresni utat a kezdőkonfigurációból az elfogadóba (feltehetjük, hogy egy elfogadó konfiguráció van)
- Ez polinom idő alatt elvégezhető (pl. Dijkstra algoritmus)

Az L és NL osztályok

Immerman-Szelepcsényi tétel: $NL = coNL$

- Tehát az is eldönthető konstans sok csúcs tárolásával, hogy egy csúcsból **nem érhető el** egy másik csúcs
- Ez meglepő, hiszen látszólag ehhez el kellene tárolni a gráf már bejárt részét
- A nemdeterminizmus ügyes alkalmazásával ez nem szükséges

$L \subseteq NL = coNL \subseteq P \subseteq NP \subseteq PSPACE \subseteq EXPTIME$

- EXPTIME az **exponenciális időben** megoldható problémák osztálya

Ismert, hogy $NL \subset PSPACE$ és $P \subset EXPTIME$

Az a sejtés, hogy minden tartalmazás valódi

A tanult (és egyéb) osztályok feltehető viszonyai

